

AL № 001614

TA № 002418

Pases
īpašnieka
paraksti:

Brāļi Šamiri – mākslinieki no Liepājas, kuri radīja Izraēlas valsts vizuālo identitāti

Viesturs Radovics
DELFI ziņotājs

Pases
īpašnieka
paraksti:

G. Šeftelovičs

Foto: Arhīva foto

DELFI PLUS ⁺ saturs

Liepājā dzimušie brāļi Gabriels (1909–1992) un Maksims (1910–1990) Šamiri (līdz 1935. gadam zināmi kā Šefteloviči) ir pasaules klases dizaineri ar saknēm Latvijā. Viņus iedvesmoja [Izraēlas](#) valsts dibināšana, un brāļi Šamiri veltīja savus spēkus un talantu, lai radītu tās vizuālo identitāti. Mākslinieku nozīmīgākais darbs ir Izraēlas valsts ģerbonis.

Kā liecina Latvijas Nacionālajā arhīvā pieejamie dokumenti, vecākais brālis Gabriels (Gutels) Šeftelovičs ir dzimis 1909. gada februārī Liepājā. 1935. gadā viņš Rīgā apprecējies ar Pinnu Fiškinu, bet 1940. gada maijā viņiem ir anulētas Latvijas pases, jo Gabriels ar sievu bija kļuvuši par Palestīnas pilsoņiem. Jaunākais brālis Maksims (Motels) Šeftelovičs ir dzimis 1910. gada novembrī. 1934. gadā viņš Rīgā apprecējies ar Dagmāru Beku, liecina ieraksti viņa pasē. Abu brāļu tēvs Haims Hiršs Šeftelovičs ir dzimis 1879. gada septembrī Bauskā, bet pēc tam dzīvojis Liepājā. No dzimtas [Liepājas](#) Šefteloviči pārcēlās uz Rīgu, kur zēni mācījās Jēkaba Landaua ebreju skolā.

Kā portālam “Delfi” stāsta Maksima Šamira dēls Uri, kopā viņi bija trīs brāļi, jaunākais, Leo, arī dzīvoja Rīgā. “Viņš bija dziedātājs, tenors. Maksims un Gabriels 1934. gadā ar savām sievām pārcēlās dzīvot uz Palestīnu, bet Leo un visa pārējā Šefteloviču ģimene palika Latvijā. Nacistu holokausta laikā visi Latvijā esošie Šefteloviči tika nosūtīti uz koncentrācijas nometnēm, un vienīgais, kurš izdzīvoja, ir Leo. Pārējie gāja bojā. Pēc 2. pasaules kara Leo pārcēlās uz Izraēlu, bet pēc tam dzīvoja Vācijā,” stāsta Uri Šamirs, piebilstot, ka viņa tēvs un tēvocis teju nekad nav stāstījuši par savu ģimeni Latvijā, jo tās holokausta dēļ ir bijušas pārāk smagas atmiņas.

Liepājas Ebreju mantojuma fonda direktore Ilana Ivanova portālu “Delfi” informēja, ka jaunākais brālis Leo Šeftelovičs ir dzimis 1914. gada 23. februārī Liepājā, viņš bija precējies ar 1913. gadā dzimušo Feigu Šreideri. Viņu meitiņa Ilana kopā ar māti gājusi bojā Rīgas geto, savukārt Leo bijis Rīgas geto, Mežaparka koncentrācijas nometnē, Štuthofā un Būhenvaldē, kur viņam izdevās izdzīvot. Arī brāļu Šefteloviču vecāki gāja bojā 1941. gadā Rīgas geto.

1930. gadu sākumā Gabriels un Maksims Šamiri absolvēja Berlīnes Šarlotenburgas Mākslas skolu, pēc skolas Gabriels vairākus gadus strādāja par dizaineru reklāmas aģentūrā Stokholmā, savukārt Maksims sāka darbu Rīgā. 1934. gadā abi brāļi Rīgā, Alberta ielā 9, atvēra savu dizaina studiju. Strādādami Latvijā, viņi radīja metu piemineklim ebreju karavīriem, kas krita Latvijas brīvības cīņās. Piemineklis tika atklāts 1935. gadā un joprojām ir apskatāms Rīgas Jaunajos ebreju kapos.

Foto: DELFI

[Latvijas Nacionālās bibliotēkas](#) krājumos un arī privātās kolekcijās ir vairāki brāļu Šamiru Rīgā radīti reklāmas plakāti, kas, piemēram, popularizēja naktslokālu “Mascotte” un Mežiša šokolādi.

1934. gada rudenī brāļi pārcēla savu studiju no Rīgas uz Rotsilda bulvāri Telavivā, Izraēlā, un nosauca par “Brāļu Šamiru studiju”. Izceļošana notika tā sauktās “Piektās alijas” ietvaros, kad no Āzijas un Eiropas uz Lielbritānijas mandātteritoriju Palestīnā pārcēlās gandrīz 300 000 ebreju. Telavivā brāļi sākotnēji nodarbojās ar komerciālu un industriālu uzņēmumu mārketingu un Otrā pasaules kara laikā veica valsts iestāžu uzticētus darbus.

Turpmākajos gados brāļi strādāja pie plakātu dizaina, radīja laikrakstu reklāmas un produktu zīmolus. Tomēr viszināmākais brāļu Šamiru veikums ir Izraēlas valsts ģerbonis. Gabriels un Maksims ģerbonī atspoguļojuši simbolus, kas ir būtiski ebrejiem, – septiņžuburu svečturi menoru un mieru simbolizējošus olīvzarus. Ar savu darbu viņi 1948. gadā piedalījās konkursā un sacentās ar pārsimt citiem māksliniekiem. 1949. gadā bija gatava ģerboņa galīgā versija, kas tika papildināta ar norādēm par romiešu nopostīto Jeruzalemi un tās svētvietu Svēto templi, kurā tika glabāta menora. Konkursā brāļi ieguva pirmo vietu, un viņu radītais ģerbonis tika apstiprināts kā tikko dibinātās Izraēlas valsts oficiālā simbolika.

1958. gadā brāji uzvarēja konkursā un ieguva tiesības radīt dizainu Izraēlas naudas banknošu aversam. Uz naudaszīmēm bija redzami zvejnieka, kareives, zinātnieka, strādnieka un jauno zemju apgūvēju stilizēti attēli. Banknotes ar brāļu Šamiru radīto dizainu Izraēlā bija apgrozībā līdz pat 1984. gadam.

Šamiru darbība ar katru gadu gāja plašumā, viņi izstrādāja dizainu žurnāliem, medaļām, grāmatām un uzņēmumu logotipiem. Tāpat brāji pēc valsts pasūtījuma zīmēja plakātus, kas, piemēram, aicināja pirkt valsts aizdevuma obligācijas, palīdzēt plūdu upuriem, doties uz vēlēšanām, iestāties Izraēlas armijā un palīdzēt ieceļotāju bērniem. 1949. gadā vienas no pirmajām Izraēlas pastmarkām savu veidolu ieguva, pateicoties brāļu Šamiru izstrādātajam dizainam, un turpmākajos gados viņi radīja vairāk nekā 2000 dažādu valstu filatēlijas darbu.

1974. gadā brāji Šamiri savu studiju slēdza un nolēma strādāt atsevišķi. Maksims Šamirs radīja dizainu vairāku Āfrikas, Centrālamerikas un Āzijas valstu pastmarkām, savukārt Gabriels pensionējās un brīvprātīgi, bez atlīdzības veidoja grafisko identitāti vairākām Izraēlas valsts iestādēm, piemēram, Telavivas Universitātei, vairākām slimnīcām un bezpeļņas organizācijām.

Foto: Maksims (no kreisās) un Gabriels Šamiri savā studijā

2018. gadā Latvijā vairākās prestižās vietās bija apskatāma brāļu Šamiru daiļradi atspoguļojošā izstāde "Neatkarība", kurā bija deponēti vairāki abu mākslinieku radītie darbi. Izstāde tika veidota, atlasot eksponātus no aptuveni 3000 mākslas darbu, un tā atspoguļoja tos elementus, kas radīja Izraēlas neatkarību: suverenitātes, imigrantu absorbcijas, drošības, ekonomiskās attīstības, valodas un nacionālās kultūras simbolus.

Izstādes kurators un redaktors bija Gabriela Šamira dēls Jorams E. Šamirs, kopā ar viņu Latvijā viesojās arī Uri Šamirs. "Tā bija pirmā reize, kad mēs apciemojām Latviju, un beidzot mēs varējām redzēt zemi, no kuras ir nākuši mūsu vecāki. Tieši šī izstāde man un brālēnam Joramam pirmo reizi deva iespēju ielūkoties mūsu ģimenes pagātnē," stāsta Uri.

Liela daļa brāļu Šamiru darbu ir aplūkojama tīmekļvietnē "shamir-brothers.com", kas gandrīz katru mēnesi tiek papildināta ar kādu jaunatrastu abi mākslinieku darbu, – informāciju par tiem atsūta kolekcionāri, arhivāri un citi interesenti.